

Az év élőlényei 2016-ban

Lassan hagyománnyá válik hazánkban is, hogy év elején a különböző szervezetek közléseszik a korábbi internetes szavazások végeredményeit az év élőlényével kapcsolatban. Napjaink gyakorlatára szerint a szervezetek által kiválasztott három faj közül lehet az év élőlényét megválasztani, ezzel is megkönnyítve a döntést.

A szavazásokat kezdeményezők célja, hogy felhívják a figyelmet egy-egy növény-, gomba-, és állatfajra, valamint az ezeket veszélyeztető tényezőkre, illetve népszerűsítsék a kevésbé ismert élőlényeket.

Az év vadvirága mozgalmat 2010-ben magánkezdeményezés hozta létre, napjainkban a Magyar Természettudományi Múzeum koordinálja. Ebben az évben egy jellegzetes, könnyen felismerhető növény, a *mocsári kockásliom* lett az év vadvirága. Tulipánra em-

lékeztető bókoló virágai bíbor-, vagy rózsaszínűek, sakkáblaszzerűen foltosak, májusban nyílnak. Láprétek, ártéri rétek nedves termőhelyeinek védett növényritkasága. Hazánkban az Északi-középhegység, valamint a Délnyugat-Dunántúl néhány pontján fordul elő. Állományait az intenzív rétgazdálkodás veszélyezteti a leginkább.

Az év fájának választott *mezei szil* a sík- és dombvidéki erdők kísérő faja. Hajdan az árterületek keményfa-ligeterdeinek jellegzetes alkotóeleme volt. Gyors növekedésű, akár 30 méterre is megnő. A szilek közül ennek a faanya-

ga a legértékesebb. Állományait a szilfavész nagyon megtizedelte.

Az év gombája a *lilatönkű pereszke* lett. Gyakori, könnyen felismerhető, mással össze nem téveszthető kalapos gomba. A tönk ibolyás-lilás színű, idősebben kifakulhat. A tönkre ránövő lemezei a világos krémszínű kalap színéhez hasonlítanak. Jellegzetes, aromás, igen jóízű gomba, amely sokféleképpen elkészíthető. Fűves területeken, legelőkön, erdőszéleken a késő őszi időszakban gyűjthető, egészen a fagyokig terem. Olykor tavasszal is megjelenik. Hazánk egyes részein gyakori faj.

Az év rovarának a *mezei tücsköt* választották. Közismert faj, amelynek hengeres teste 17-23 mm hosszú, csillogóan fekete színű, gömbölyű fején egy pár hosszú, fonalas csáp található. Két pár szárnya közül az elülső merev fedőszárny, amely egyúttal a tücskök hangszere is. Az ismert tücsökciripelés a fajtársak közötti kommunikációt szolgálja, májustól nyár közepéig hallható. Csak a hímek ciripelnek. Röpképtelen rovar, harmadik pár lába ugróláb, de ezekkel nem tud nagyokat szökkeni, legfeljebb kisebb ugrásokra képes. Elsősorban növényevő, de olykor kisebb állatokat is elfogyaszt. Ugyanakkor gyakori tápláléka számos madár- és hüllőfaj egyedeinek. Melegkedvelő, a napos, alacsony növényzetű réteket, legelőket, kerteket, fűves területeket kedveli. Hazánkban az Alföldtől a hegyvidékig a megfelelő élőhelyeken ma még gyakori fajnak számít. Élőhelyeinek megszűnése és az intenzív mezőgazdálkodás veszélyezteti állományait. Számos európai országban a ritka, védett fajokhoz sorolják.

A Magyar Haltani Társaság által szervezett szavazáson az év halának a *compót*, a pontyfélék családjába tartozó őshonos halunkat választották. Zömmök, erőteljes testfelépítésű, legfeljebb 60 cm hosszúra nő meg. Csúcsba nyíló szája szegletében egy-egy rövid bajuszszál lóg. Lapított testét apró, aranyárga pikkelyek fedik. Húsa kissé szállás, de kitűnő ízű, ezért a horgászok körében is kedvelt hal. Mindenevő, táplálékát az iszapban élő állatok, valamint vízinövények hajtásai és magvai alkotják. A compó a lassan folyó, iszapos medrű folyók, tavak és mocsarak gyakori lakója. Óvatos, a fényt kerülő halfaj, napközben rendszerint a fenékre húzódik.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Kétéltű- és Hüllővédelmi Szakosztálya szavazásán a *kockás sikló* lett az év hüllője. Közepes termetű, karcsú kígyónk ritkán éri el az egyméteres hosszúságot. Leggyakrabban szürkés

vagy barnás az alapszíne, hátoldalát sötétebb, hosszanti sorokba rendezett, gyakran ferdén elcsúsztatott foltok díszítik. Ez a kígyófajunk kötődik leginkább a vízhez. Kitartóan úszik a víz felszínén és a víz alatt is. Gyakran órák hosszat lesi zsákmányát a víz alatt, csupán a fejét emeli ki rendszeresen levegőt venni. Táplálékának zöme apró halakból áll. Hazánk nagyobb álló- és folyóvizeiben fordul elő, de olykor kisebb vízfelületeken is megtalálható. Egyik legnagyobb állománya a Balatonban él.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület honlapján meghirdetett szavazáson választhatták ki a madárbarátok az év madarát, amely ebben az évben a *baris* lett.

A Magyar Természettudományi Múzeum koordinálja az év emlőse programot, amelybe idén szokatlan módon a *bazai denevérfajok* kerültek be. Az emlősállatok közül egyedül a denevérek képesek aktív repülésre. Az Európában honos fajok kistermetűek és rovarevők, általában az éjszakai órákban vadásznak. A hazánkban vadon élő emlősállat-fajok harmada, 28 faj denevér. Többségük kolóniákban él. Hazánkban valamennyi denevér hosszabb-rövidebb ideig téli álmat alszik. Egész Európában erőteljesen csökken a denevérek száma. Ennek számos oka van, többek között a rovartáplálék, valamint a pihenő és kölykező helyek megfogyatkozása. Hazánkban valamennyi fajuk védett.

Andrés Pál
okl. erdőmérnök